

Кубрак І. Ю.

*студентка 1-го курсу магістратури
факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЕТИКА ВЗАЄМОДІЇ АДВОКАТА З СУДОМ ТА ІНШИМИ УЧАСНИКАМИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Адвокатська етика при взаємодії адвокатів з суддями та іншими учасниками судового процесу є надважливим питанням сьогодення. Адвокат, виконуючи функцію захисника в суді, напряду взаємодіє безпосередньо з судом та клієнтом, інтереси якого він представляє. В процесі здійснення наданих йому повноважень, адвокат повинен діяти не тільки з обов'язковим дотриманням Конституції України (ст.ст. 59, 131-2), Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (ч. 3 ст. 10) та інших норм українського законодавства, а й, насамперед, з дотриманням положень Правил адвокатської етики (розділ IV ст.ст. 42-45).

Під час здійснення своєї адвокатської діяльності, адвокат повинен керуватися засадами незалежності та пріоритетності прав клієнтів, неприпустимості будь-яких компромісів, які суперечать інтересам його клієнта. Зокрема, взаємодія адвоката з його підзахисним є не єдиною точкою взаємодії в судовому процесі. Про взаємодію судді та адвоката доречно зазначає О. З. Хотинська-Нор: «взаємодія адвоката та суду у судовому процесі на засадах взаємоповаги передбачає такий режим судового засідання, за якого спілкування, реалізується під час судового процесу своїх прав, виконання обов'язків, здійснення будь-яких процесуальних дій відбувається в контексті усвідомлення ними значимості обов'язків один одного, соціальної ролі кожного з них» [1].

Відповідно до ст. 43 Правил адвокатської етики, дотримуючись принципу законності адвокат повинен бути наполегливим та принциповим щодо відстоювання інтересів клієнта в суді, бути непорушним у своїй незалежності при захисті й представництві прав та інтересів клієнта, щоб не погіршити стосунків з суддями; при будь-якому тиску суду на адвоката – не йти на компроміси, якщо вони суперечать охоронюваним законом інтересам клієнта; послідовно притримуватися принципу пріоритетності інтересів клієнта перед всіма іншими інтересами й міркуваннями, які пов'язані з відносинами між адвокатом і судом.

У відносинах з судом та іншими учасниками судового процесу адвокат повинен бути толерантним, стриманим та коректним; реагувати в разі неправомірності дій когось із учасників, у формі заяв, скарг, клопотань; з повагою ставитися як до судді (суддів), так і до інших учасників під час процесу розгляду справи; дотримуватися загальних правил етикету

поводження осіб у суді. Зокрема, у розділі IV Кодексу поведінки європейських адвокатів вказується, що адвокат, який перебуває у суді або бере участь у судових слуханнях у справі, зобов'язаний дотримуватися правил поведінки, прийнятих у цьому суді [2]. Окрім цього, адвокат обов'язково повинен слідувати принципу справедливого та незалежного судового розгляду.

Адвокат не повинен залишати без уваги порушення закону, нетактовне і зневажливе ставлення суду та інших учасників процесу до свого клієнта, його самого або адвокатури в цілому і повинен реагувати на відповідні дії у формах, передбачених чинним законодавством та актами РАУ, НААУ [2].

Під час судового розгляду адвокат не повинен порушувати порядок проведення судового засідання, перебивати суддю та сперечатися з ним, посилаючись на завідомо неправдиві докази або ж такі, які були отримані з порушенням процесуальних норм законодавства. Адвокат не може впливати на рішення суду поза процесуальними засобами, що можуть принижувати честь і гідність судді та учасників судового процесу. Неприпустимим для адвоката також є подача свідомо неправдивої інформації щодо фактичних обставин справи або предмету розгляду справи. Адвокат має дотримуватись норм, передбачених, Кодексом суддівської етики та уникати позапроцесуального спілкування з судом та іншими учасниками справи [3]. Безпідставне затягування розгляду справи адвокатом або іншими учасниками справи, категорично забороняється. Адвокат зобов'язаний не розголошувати відомості, які можуть якимось чином зганьбити суддю чи інших учасників судового процесу в засобах масової інформації або іншим способом, якщо цього не вимагають його власні законні інтереси, інтереси його клієнта або адвокатури України [4].

Втім, на практиці існують такі випадки, коли виникають порушення адвокатської етики. Саме для недопущення таких випадків існують заходи дисциплінарної відповідальності. За порушення Правил адвокатської етики до адвоката можуть бути застосовані заходи дисциплінарної відповідальності в порядку, які передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також рішеннями З'їзду адвокатів України, актами Ради адвокатів України, Національної асоціації адвокатів України. Верховний суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 818/1718/17 надав роз'яснення щодо визначення порушення правил адвокатської етики: «Порушенням правил адвокатської етики є, у тому числі, не лише дії чи бездіяльність, що призвели до настання конкретних негативних наслідків для особи внаслідок наявного конфлікту інтересів, а й сама ймовірність такого настання» [6].

Доки вину адвоката не буде доведено належним чином, відповідно до вимог законодавства, встановлено рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, адвокат вважається невинуватим у вчиненні дисциплінарного проступку

і не може бути підданий дисциплінарному стягненню, поки його вину не буде доведено в законному порядку (застосовується принцип презумпції невинуватості).

Обов'язок доказування вини адвоката покладено на особу, яка ініціює питання дисциплінарної відповідальності відносно адвоката. Якщо звинувачення адвоката цією особою ґрунтуються лише на припущеннях або скарга заявника не містить наявних ознак проступку, або ж заява (скарга) є анонімною, в даних випадках такі докази є неналежними та недопустимими. А також неприпустимим вважається зловживання правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури з метою впливу (тиску) на адвоката щодо його професійної діяльності.

Отже, основні морально-етичні вимоги до адвокатів чітко сформульовані та викладені в низці нормативних актів як на національному, так і на міжнародному рівнях, які регулюють їх поведінку. Сутність взаємодії адвокатів із судом та іншими учасниками судового процесу полягає, насамперед, у побудові спілкування між ними, безпосередньо, під час судового засідання. Тому, якщо всі учасники судового процесу будуть дотримуватися правил моралі та професійно етичної поведінки, тоді буде досягнуто додержання всіх основоположних принципів судового розгляду справи, а також це надасть змогу судді винести справедливе, законне та неупереджене рішення у справі.

Список використаної літератури:

1. Хотинська-Нор О. З. Деонтологічні засади взаємодії адвоката та суду в процесі здійснення судочинства. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2018 р. Серія ПРАВО. Випуск 51. Том 2. С. 163. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/712743.pdf>
2. Кодекс поведінки європейських адвокатів. Переклад здійснено Національною асоціацією адвокатів України. 2014 р. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshi-dokumenty/kodeks_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf)
3. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р. (зі змінами від 15.02.2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
4. Кодекс суддівської етики, затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>
5. Адвокатська етика: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Н. М. Бакаянова, І. О. Кісліцина. Одеса : Фенікс, 2020. С. 45. URL: <http://dspace.onua.edu.ua>
6. Постанова Верховного суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26 листопада 2020 року у справі № 818/1718/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Кісліцина Ірина Олександрівна**